

«Οποίος χτίζει ένα φρούριο για να καταφύγει εκεί, φυλακίζεται από τα ίδια του τα τείχη και χάνεται». (Μακιαβέλλι).

ΠΑΣΟΚ: Η ώρα της αλήθειας

Του Γιώργου Πανταγιά

Σε νέα πολιτική περίοδο εισέρχεται η χώρα μας, μετά το πρόσφατο εκλογικό αποτέλεσμα και τις εξελίξεις που ακολούθησαν, με το σχηματισμό κυβέρνησης από τη Νέα Δημοκρατία.

Το πολιτικό τοπίο που είχε επικρατήσει στη δεκαετία του '80, με την ανάδειξη του ΠΑΣΟΚ στην κυβερνητική εξουσία στις εκλογές του '81, ανατρέπεται πλήρως. Η ανάδυση της συντηρητικής παράταξης στη διακυβέρνηση της χώρας, διαμορφώνει νέες κοινωνικές και πολιτικές πραγματικότητες.

Οι προοδευτικές πολιτικές δυνάμεις της ευρύτερης Αριστεράς πρέπει να κατανοήσουν τις νέες συνθήκες που διαμορφώνονται στην πολιτική ζωή του τόπου και να αυτοπροσδιορίσουν την πολιτική και τη στρατηγική τους. Η ανάδειξη της διαζευτικής πρότασης από τις προοδευτικές και αριστερές δυνάμεις, στη νεοφιλελεύθερη στρατηγική της συντηρητικής παράταξης είναι κοινωνικά και πολιτικά αναγκαία.

Εκλογικό αποτέλεσμα

Η αποτίμηση του εκλογικού αποτελέσματος προϋποθέτει μια πλήρη πολιτική ανάλυση και τεκμηριωμένη επιστημονική προσέγγιση και αυτό γιατί οι πολιτικές μεταστροφές και αλλαγές στην πολιτική συμπεριφορά των ψηφοφόρων, διαμορφώνονται και επηρεάζονται από πολλούς παράγοντες. Η σστή ερμηνεία του εκλογικού αποτελέσματος, δεν μπορεί να γίνει με συγκυριακά κριτήρια, ούτε πρέπει να περιοριστεί σε επιφανειακές ερμηνείες και απλουστεύσεις.

Η εκλογική αναμέτρηση του Απριλίου πραγματοποιήθηκε σε συγκεκριμένο πολιτικό πλαίσιο, στο οποίο κυριάρχησαν τόσο η κυβερνητική θητεία του ΠΑΣΟΚ όσο και τα οξυμένα κοινωνικά και οικονο-

μικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα.

Στους παράγοντες αυτούς, που επικρατούσαν από τις εκλογές του Ιουνίου και που επέδρασαν καταλυτικά στην τελική διαμόρφωση του εκλογικού αποτελέσματος και στην αξιοπιστία ή όχι των διαφαινόμενων κυβερνητικών προτάσεων, που πρόβαλαν οι πολιτικές δυνάμεις της χώρας πρέπει να αναζητηθούν οι πραγματικές αιτίες που επηρέασαν τις πολιτικές επιλογές των ψηφοφόρων. Η επιστροφή της Νέας Δημοκρατίας στη διακυβέρνηση της χώρας δεν οφείλεται ούτε στην προεκλογική τακτική του ΠΑΣΟΚ, αλλά ούτε και στα πολιτικά λάθη και παλινωδίες του Συνασπισμού.

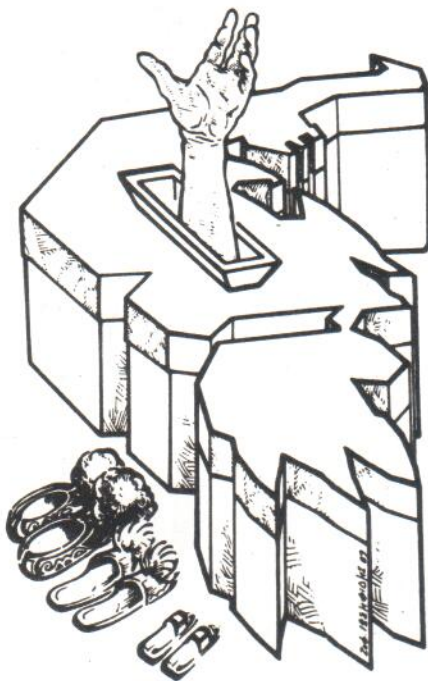
Αυτό που πρέπει από όλα να κατανοήσουμε είναι ότι το ΠΑΣΟΚ έχει ηττηθεί πολιτικά από τις εκλογές του Ιουνίου. Τα αποτελέσματα των εκλογών αυτών, ήταν για το ΠΑΣΟΚ αναμφισβήτητα πολιτική ήττα, και συνοδεύονταν με την πολιτική στροφή του εκλογικού σώματος. Απλά, στην τελευταία εκλογική αναμέτρηση η πολιτική ήττα, που είχε υποστεί το ΠΑΣΟΚ επισημοποιήθηκε και ολοκληρώθηκε.

Η επανάκαμψη της συντηρητικής παράταξης στη διακυβέρνηση της χώρας δεν ήταν «κεραυνός εν αιθρία». Ξεκινάει από πολύ μακριά και είναι η φυσιολογική κατάληξη της αντιφατικής και αυτοαναιρούμενης πορείας που ακολούθησε το ΠΑΣΟΚ, όταν ήταν κυβέρνηση.

Γι' αυτό σήμερα γίνεται περισσότερο απαιτητικό το ερώτημα. Πού οφείλονται τα λάθη και τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν στη διάρκεια της οκτάχρονης διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ;

Ποιοι παράγοντες προκάλεσαν την αλλαγή του πολιτικού σκηνικού και την επιστροφή της Δεξιάς στην πολιτική εξουσία;

Η ειλικρινής απάντηση στα ερωτήματα αυτά θα εξαρτηθεί από τη διάθεση κριτικής επανένταξης της πολιτικής που ακολούθησε το ΠΑΣΟΚ, όταν ήταν στην κυβέρνηση.

Αν το ΠΑΣΟΚ θέλει να επανακτήσει την πολιτική του ακτινοβολία και το πρωταγωνιστικό ρόλο στις πολιτικές εξελίξεις πρέπει να κατανοήσει την αναγκαιότητα κριτικής επανεξέτασης της κυβερνητικής του πολιτικής και να προσχωρήσει σε τολμηρές διαπιστώσεις και αποφάσεις. Διαφορετικά ο χρωστός στην ιστορία νόμος των «Χαμένων ευκαιριών» θα επιβεβαιωθεί και εδώ.

Η εποχή της άνοιξης

Η άνοδος του ΠΑΣΟΚ στην κυβερνητική εξουσία τον Οκτώβριο του 1981, άνοιξε το δρόμο για βαθιές τομές στο πολιτικό σύστημα διακυβέρνησης της χώρας. Το αίτημα της αλλαγής που αναδείχθηκε σε πολιτικό και κοινωνικό ρεύμα, μπορεί να μην είχε αποκρυσταλλωμένες τις πολιτικές και ιδεολογικές του αντιλήψεις και να περιορίζονταν σε ένα έντονο «αντι-δεξιισμό», είχε όμως σαφείς πολιτικούς στόχους και κοινωνικές αναφορές.

Τα δυναμικότερα κοινωνικά στρώματα της ελληνικής κοινωνίας επιστήμονες - διανοούμενοι κ.ά., εκφράστηκαν την περίοδο εκείνη από το ΠΑΣΟΚ.

Επίσης, αναμφισβήτητο στοιχείο είναι ότι η κοινωνική δυναμική που ανέδειξε το ΠΑΣΟΚ σε πλειοψηφιακό ρεύμα στο προοδευτικό χώρο, βρισκόνταν έξω από την τροχιά και τα όρια αντοχής του καπιταλιστικού συστήματος. Γι' αυτό από την πρώτη στιγμή της ίδρυσής του αυτοπροσδιορίστηκε στον πολιτικό χώρο της ευρύτερης Αριστεράς.

Γιατί η πολιτική και ιδεολογική κρίση της κομμουνιστικής αριστεράς και η αδυναμία της να προωθήσει ένα σχέδιο πολιτικών και κοινωνικών αλλαγών, με προοπτική εξουσίας, πρόβαλε την αναγκαιότητα εναλλακτικής πρότασης, που μόνο το ΠΑΣΟΚ μπορούσε να εκφράσει τη συγκεκριμένη αυτή χρονική περίοδο.

Αναμφίβολη αλήθεια είναι ότι την πρώτη χρονική περίοδο η κυβερνητική θητεία του ΠΑΣΟΚ υπήρξε θετική.

Η αλλαγή του πολιτικού κλίματος, οι νέες θεσμικές και μεταρρυθμιστικές μεταβολές, η αποκατάσταση στοιχειωδών δημοκρατικών δικαιωμάτων και η ολοκλήρωση της πολιτικής δημοκρατίας, η άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων και η ανάπτυξη του κράτους πρόνοιας, είναι οι βασικότερες μεταβολές που προκάλεσε η άνοδος του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση την πρώτη χρονική περίοδο.

Οι μεταβολές αυτές συνοδεύθηκαν με την είσοδο νέων κοινωνικών δυνάμεων στους μηχανισμούς πολιτικής εξουσίας και εκπροσώπησης. Αυτό οδήγησε στη θεσμική διεύρυνση της κοινωνικής βάσης των πολιτικών δυνάμεων που βρίσκονται στην εξουσία. Ενώ ταυτόχρονα βοήθησε τον κοινωνικό και πολιτικό αυτοπροσδιορισμό πλατιών λαϊκών δυνάμεων.

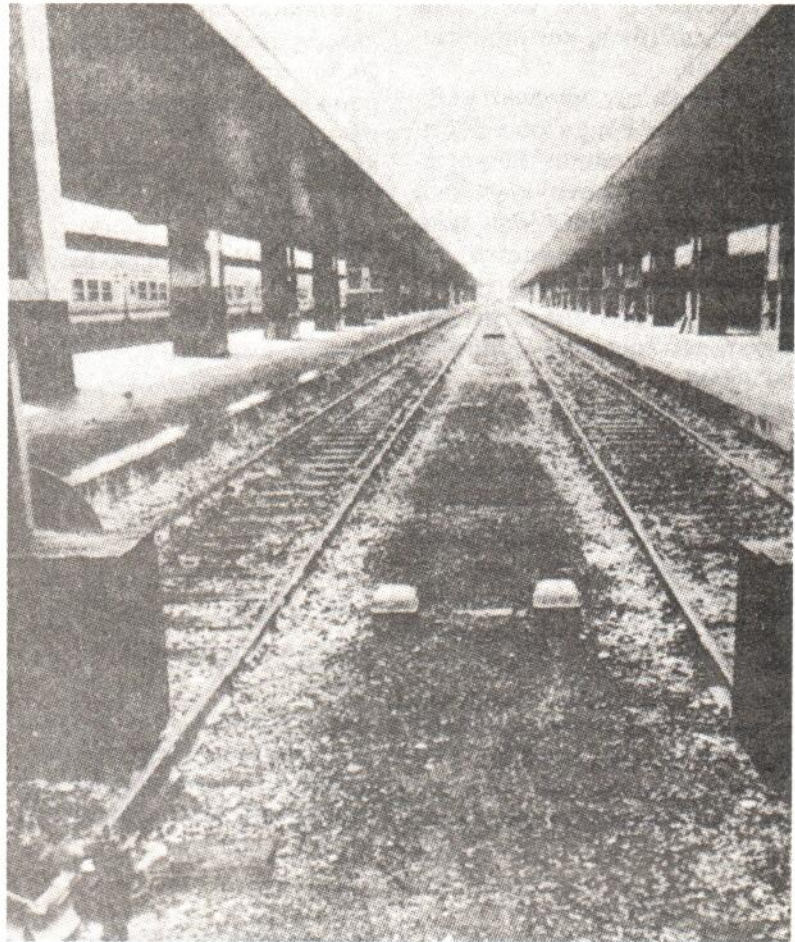
Δρόμος χωρίς επιστροφή

Ομως η αντίστροφη μέτρηση για το ΠΑΣΟΚ δεν άργησε να φανεί. Ο εναγκαλισμός του με το κράτος είχε άμεσες επιδράσεις στην πολιτική και στην πορεία που ακολούθησε. Το ΠΑΣΟΚ μπόρεσε να καταλάβει το φρούριο του κράτους, αλλά δεν μπόρεσε να το υποτάξει στη δυναμική της κοινωνίας. Αντίθετα, αφομοιώθηκε το ίδιο στις λειτουργίες της κρατικής μηχανής.

Οι ετεροβαρείς σχέσεις κόμματος - κράτους επέδρασαν καταλυτικά στην «κρατικοποίηση» και στην ταύτιση του ΠΑΣΟΚ με το κράτος. Ετσι, σταδιακά το ΠΑΣΟΚ από πολιτικός φορέας της αλλαγής μετατρέπεται σε γραφειοκρατικό μηχανισμό διαμεσολάβησης στο κράτος. Αυτοεγκλωβίστηκε στους αντιπροσώπους του κράτους και στους μηχανισμούς και υποτάχθηκε στην ιδεολογία και στα χαρακτηριστικά που τα διακρίνουν. Καλλιέργησε ένα σύστημα πελατειακών σχέσεων και ρουσφετολογίας. Αφησε να αναπτυχθούν φαινόμενα άκρατου λαϊκισμού και ενίσχυσε συμπτώματα αυταρχισμού.

Ενώ ταυτόχρονα διαφάνηκαν τα σημάδια ιδεολογικής κατάπτωσης, κοινωνικής συντηρητικοποίησης και ηθικής κρίσης. Αυτά βοήθησαν τις μεταβλές που εμφανίστηκαν στο πολιτικό σκηνικό και οδήγησαν στην αποστασιοποίηση από το ΠΑΣΟΚ ριζοσπαστικών και προοδευτικών κοινωνικών δυνάμεων, όπως επιστήμονες, διανοούμενοι, μεσαία στρώματα και νεολαία.

Τα προβλήματα που αντιμετώπισε το ΠΑΣΟΚ το τελευταίο χρόνο της κυβερνητικής του θητείας, το οδήγησαν σε μια ανακυκλούμενη πολιτική κρίση. Τα σκάνδαλα, η αλαζονική συμπεριφορά, το ήθος και το ύφος που το χαρακτήριζαν διέυρναν αυτή την πολιτική κρίση.

Αυτή η πορεία είχε τελική κατάληξη την αυτοαναιρέση του πολιτικού του λόγου την ακύρωση της ιδεολογικής του φυσιογνωμίας και τον ενουχιισμό της πολιτικής και ηθικής αξιοπιστίας.

Οι αιτίες που οδήγησαν το ΠΑΣΟΚ, στην κρίση πολιτικής και ηθικής αξιοπιστίας, εκπορεύονταν από τις δομικές του ανεπάρκειες, που εμφάνισε ως κόμμα και ως κυβέρνηση, από την αδυναμία μετεξέλιξης της αντιδεξιάς του πολιτικής σε μακρόπνοη κοινωνική πρόταση εκσυγχρονισμού και αλλαγής της ελληνικής κοινωνίας, από την αφομοιωτική ικανότητα των κρατικών μηχανισμών εξουσίας.

Το μεγάλο άλμα προς τα εμπρός

Η αναγνώριση αυτής της πραγματικότητας, είναι βασική

προϋπόθεση αφενός, στο να κατανοήσουμε την πορεία που ακολούθησε το ΠΑΣΟΚ όταν ήταν κυβέρνηση και ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια και αφετέρου να ερμηνεύσουμε την πολιτική του ήττα που είχε υποστεί από τις εκλογές του Ιουνίου. Γι' αυτό είναι επιβεβλημένη ανάγκη το ΠΑΣΟΚ:

*** Να προχωρήσει στην κριτική και αυτοκριτική θεώρηση της πορείας που ακολούθησε τα οκτώ χρόνια της κυβερνητικής του θητείας.**

*** Να αναζητήσει τη λυτρωτική αλήθεια, όσο επώδυνη κι αν είναι που θα το βοηθήσει όμως να αποδώσει τις πολιτικές ευθύνες για την πολιτική πρακτική που μέχρι τώρα ακολούθησε.**

*** Να αποκτήσει τη δυνατότητα ιδεολογικής αφύπνισης και πολιτικής αυτογνωσίας, που είναι αναγκαίες προϋποθέσεις για τον επα-**

ναπροσδιορισμό της φυσιογνωμίας, της πολιτικής και της στρατηγικής του.

* Να τολμήσει την οργανική μετεξέλιξη του, σε κόμμα σοσιαλιστικών αρχών, σε κόμμα θεσμό, ανοιχτό στα σύγχρονα κοινωνικά και πολιτικά ρεύματα που αναπτύσσονται στον ευρωπαϊκό χώρο. Η αναγκαιότητα αυτή έχει αναδειχθεί σε όρο ζωής, για την πολιτική και κοινωνική παρουσία του ΠΑΣΟΚ.

* Να αποσαφηνίσει τις κοινωνικές, πολιτικές και ιδεολογικές του αντιθέσεις με το νεοφιλελευθερισμό, που αποτελεί τη στρατηγική πρόταση των συντηρητικών δυνάμεων, μετά την κρίση του Κεϋσιανού κράτους. Η απόκρουση του νεοφιλελευθερισμού προϋποθέτει αφενός την αποκάλυψη των κοινωνικών και πολιτικών του επιδιώξεων και αφετέρου την ανάδειξη εναλλακτικής κοινωνικής πρότασης, από τις προοδευτικές σοσιαλιστικές δυνάμεις.

Τόσο οι προγραμματικές αποκλίσεις και αντιθέσεις που εμφανίζονται στο ΠΑΣΟΚ και στη ΝΔ, όσο και οι προγραμματικές συγκλίσεις που υπάρχουν στο χώρο των προοδευτικών αριστερών δυνάμεων, πρέπει να τεκμηριωθούν και να αναλυθούν.

Δεν αρκεί μόνο η απλή αναφορά σ' αυτές πρέπει και να αποδειχθούν, στα πλαίσια ανοιχτής ιδεολογικής αντιπαράθεσης και γόνιμου πολιτικού διαλόγου, που θα επιβεβαιώνει τις υπάρχουσες προγραμματικές συγκλίσεις και αποκλίσεις.

Με ποια στρατηγική;

Το ΠΑΣΟΚ διατηρώντας την πολιτική αυτονομία του, δεν πρέπει να υπαναχωρήσει από τη στρατηγική των προγραμματικών

συγκλίσεων, με τις άλλες προοδευτικές και αριστερές δυνάμεις. Αν στις εκλογές του Απριλίου η κυβερνητική πρόταση του ΠΑΣΟΚ, για κυβερνήσεις προγραμματικής συμφωνίας δεν αποτέλεσε πειστική και αξιόπιστη εναλλακτική λύση, για την οποία σημαντική ευθύνη φέρει ο Συνασπισμός της Αριστεράς, με την αλληλοαναιρούμενη τακτική του, δεν σημαίνει ότι το ΠΑΣΟΚ πρέπει να αναθεωρήσει τη στρατηγική του και να επιστρέψει στις αντιλήψεις της κυβερνητικής αυτοδυναμίας. Η στρατηγική των προγραμματικών συμφωνιών, δεν υπογορεύεται από αριθμητικές λογικές, ούτε από τακτικισμούς αλλά από πολιτικές και κοινωνικές ανάγκες.

Μαζί με την εξάντληση του πολιτικού, κοινωνικού και θεσμικού εκσυγχρονιστικού πλαισίου της μεταπολιτικής περιόδου, έκλεισε και ο κύκλος των κυβερνητικών αυτοδυναμιών.

Σήμερα, τόσο η Ελλάδα, όσο και οι χώρες της Δυτικής Ευρώπης, αντιμετωπίζουν νέα προβλήματα και νέες ανάγκες, που απαιτούν ευρύτερες προγραμματικές συγκλίσεις. Γιατί η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός αυτών των κοινωνικών σχηματισμών και η απόκρουση του νεοφιλελευθερισμού, προβάλλει το αίτημα του επανακαθορισμού των σχέσεων όλων των προοδευτικών και αριστερών δυνάμεων.

Οι δυνάμεις αυτές, θα αποκτήσουν αξιόπιστο πολιτικό λόγο και φερέγγυα στρατηγική πρόταση, μόνο όταν μπορέσουν να βρουν διαύλους επικοινωνίας. Γιατί η προοπτική της Αριστεράς στην Ελλάδα, αλλά και στην Ευρώπη είναι συνυφασμένη με τη σύγκλιση όλων των δυνάμεών της, με την υπέρβαση των προβλημάτων του παρελθόντος, με την ανανέωση του πολιτικού της λόγου, με την αλλαγή της φυσιογνωμίας της και με την επαναδιατύπωση της κοινωνικής της πρότασης.

